

Fundacja
Aleksandra Kwaśniewskiego
AMICUS EUROPAE

**FAE Policy Paper
nr 28/2011**

Piotr KUSPYS

UE – Ukraina: współpraca bez integracji ?

W poniedziałek 19 grudnia w Kijowie odbędzie się szczyt UE-Ukraina, zaś w Moskwie – szczyt państw Euroazjatyckiej Wspólnoty Gospodarczej, na który zaproszony został również prezydent Ukrainy. Który ze szczytów wybierze Wiktor Janukowycz?

Ukraina nie jest członkiem Euroazjatyckiej Wspólnoty Gospodarczej, lecz jedynie obserwatorem, i nie uczestniczy w unii celnej, która będzie głównym tematem spotkania w stolicy FR. Natomiast w kontekście trwających negocjacji gazowych, prezydent Ukrainy będzie chciał się zapewne przypodobać Rosji. Z pewnością osiągnąłby to, bojkotując szczyt UE-Ukraina, co byłoby jednak ze wszech miar niekorzystne dla Kijowa i jego dalszej współpracy z Zachodem.

Na początku polskiej prezydencji jednym z jej priorytetów ogłoszono podpisanie umowy stowarzyszeniowej między UE i Ukrainą. Miało to nastąpić właśnie 19 grudnia br., podczas szczytu w Kijowie. Szyki pokrzyżowały władze nad Dnieprem, inicjując proces karny przeciwko Julii Tymoszenko. Z perspektywy Brukseli sprawa jest prosta – doszło do użycia aparatu państwa przeciwko opozycji, co jest niezgodne ze standardami europejskimi.

Kijów postrzega to inaczej. Podobnie jak większość Ukraińców stoi na stanowisku, że sprawiedliwości stało się zadość, ponieważ nikt nie stoi poza i ponad prawem. Dlatego słowa krytyki i cały spór o Tymoszenko uznawany jest za bezpośrednią ingerencję obcych państw w pracę ukraińskich organów ścigania i sądownictwa, które w tym zakresie działają zgodnie z literą rodzimego prawa. Zmiana przepisów kodeksu kryminalnego, na podstawie którego została skazana była premier, co proponował swojego czasu Aleksander Kwaśniewski i na co początkowo zgodził się Janukowycz, obecnie nie wchodzi w grę. Nie ma woli politycznej, ani przyzwolenia społecznego, aby modyfikować prawo tylko dlatego, aby przypodobać się Unii Europejskiej. Oznacza to, że Kijów nie pójdzie w tym zakresie na ustępstwa. Dla zaspokojenia nastrojów, sąd apelacyjny przełożył posiedzenie na dzień 20 grudnia, czyli dzień po szczycie UE-Ukraina. Wyrok zostanie najpewniej utrzymany i Tymoszenko nieprędko wyjdzie z więzienia. Na tę okoliczność pod Kijowem trwa budowa więzienia, jak twierdzą ukraińskie media, specjalnie dla Julii Tymoszenko. Ponieważ obecnie w ukraińskim systemie penitencjarnym brakuje jednostek, w których mogłyby odsiadywać wyroki wysocy

UE – Ukraina: współpraca bez integracji ?

FAE Policy Paper nr 28/2011

Piotr Kuspys

funkcjonariusze państwowe, władze zleciły budowę ośrodka z pomieszczeniami o podwyższonym europejskim standardzie, aby Ukrainie nie zarzucano, iż nieodpowiednio traktując byłą premier.

W dobie kryzysu wewnątrz Unii, Bruksela traci na atrakcyjności. Dlatego też aż 45 proc. Ukraińców uważa, że dla Ukrainy priorytetem powinien być kierunek wschodni – współpraca z Rosją i Wspólną Przestrzenią Gospodarczą. Kijów coraz odważniej przyłącza się do rosyjskich inicjatyw integracyjnych. Ważnym krokiem było przyjęcie wspólnej waluty w rozliczeniach międzynarodowych w postaci rosyjskiego rubla. Od 2012 roku rubel będzie stanowić podstawę ukraińskich rezerw walutowych. Co zaś dotyczy Zachodu, zacieśnienie kontaktów z UE popiera zaledwie 33 proc. respondentów. Takie wyniki przedstawił Kijowski Międzynarodowy Instytut Socjologii na podstawie przeprowadzonych w grudniu badań opinii społecznej. Inne badania, przeprowadzone w listopadzie przez Centrum Razumkova, mówią o 45 proc. poparciu dla integracji z UE.

Tak czy inaczej, sprawa Tymoszenko, jeżeli wpływa na nastroje społeczne w tym zakresie, to tylko na gorsze. Próby nacisku ze strony UE na postępowania sądowe, jak również próba zmiany kodeksu karnego, po to, aby uwolnić Tymoszenko, wywołały społeczny sprzeciw i niezadowolenie. Zostało to potraktowane jako naginanie prawa dla ochrony „rządowych przestępców”. Jeżeli by wiązało się to nawet z odłożeniem w czasie podpisania umowy o stowarzyszeniu, Kijów i tak nie zmieni swojego stanowiska.

Zdaniem ukraińskich politologów, umowa o stowarzyszeniu z UE może być podpisana najwcześniej po przyszłorocznych wyborach parlamentarnych na Ukrainie. Nie ma bowiem pośpiechu. Część techniczna została już uzgodniona, natomiast brakuje porozumienia w części politycznej, dotyczącej wartości i standardów demokratycznych. Również ministerstwo spraw zagranicznych Ukrainy przewiduje, że podpisanie umowy nie nastąpi 19 grudnia. Nie jest to kwestia zasadnicza, na której zależałoby Kijowowi. MSZ paradoksalnie stwierdza, że ważniejsza jest wola polityczna, a nie formalne parafowanie uzgodnionego tekstu.

Czy oznacza to koniec drogi Ukrainy na Zachód? Odpowiedź zależy od tego, jak zinterpretujemy ową drogę. Jeżeli jako instytucjonalną integrację, to można zapewne stwierdzić, że to faktycznie koniec. Choć na dobrą sprawę, początek nigdy nie nastąpił. Ukraina traktowała

UE – Ukraina: współpraca bez integracji ?

FAE Policy Paper nr 28/2011

Piotr Kuspys

UE jako atrakcyjny, alternatywny kierunek w polityce zagranicznej. Deklaracje o członkostwie, które od czasu do czasu padały z ust ukraińskich polityków, miały wyłącznie wydźwięk negocjacyjny: aby więcej ugrać zarówno na Zachodzie, jak i – przede wszystkim – na Wschodzie. Obecna władza nie pozostawia złudzeń: integracji z UE nie będzie, współpraca – owszem.

Tezy przedstawiane w serii „Policy Papers” Fundacji Amicus Europae
nie zawsze odzwierciedlają jej oficjalne stanowisko !

Kontakt

Fundacja
Aleksandra Kwaśniewskiego
„Amicus Europae”

Aleja Przyjaciół 8/5
00-565 Warszawa, Polska

Tel. +48 22 622 66 33

Tel. +48 22 622 66 03

Fax: +48 22 629 48 16

email: fundacja@fae.pl, www.fae.pl

FAE Policy Paper nr 28/2011

UE-Ukraina: współpraca bez integracji?

Autor: Piotr Kuspys

Ekspert Zespołu Analiz Fundacji *Amicus Europae*. Doktor nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce. Komentator polityczny BBC, ekspert Fundacji Pułaskiego, redaktor w czasopiśmie „Stosunki Międzynarodowe”. Wykładowca na Katedrze UNESCO do Badań nad Przekładem i Komunikacją Międzykulturową UJ, tłumacz.